

XÂY DỰNG CON NGƯỜI MỚI VIỆT NAM XÃ HỘI CHỦ NGHĨA THEO TINH THẦN ĐẠI HỘI XIV CỦA ĐẢNG

★ PGS, TS MAI ĐỨC NGỌC

Học viện Báo chí và Tuyên truyền

● **Tóm tắt:** Trong công cuộc đổi mới và hội nhập quốc tế, Đảng ta xác định xây dựng con người mới Việt Nam xã hội chủ nghĩa là nhiệm vụ chiến lược, vừa là mục tiêu vừa là động lực của sự phát triển đất nước. Qua 40 năm đổi mới, hình mẫu con người Việt Nam hiện đại được định hình bởi sự hội tụ giữa đạo đức cách mạng, bản lĩnh với năng lực làm chủ công nghệ. Bài viết phân tích quan điểm Đại hội XIV, làm rõ vai trò đòn bẩy của văn hóa và giáo dục trong việc xây dựng con người mới Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Từ đó đề xuất một số giải pháp đột phá.

● **Từ khóa:** con người mới; con người Việt Nam phát triển toàn diện; Đại hội XIV; kỷ nguyên phát triển mới của dân tộc; giá trị văn hóa; giáo dục.

Building the new socialist Vietnamese people in the spirit of the 14th National Party Congress

● **Abstract:** In the cause of national renovation and international integration, our Party determines that building the new socialist Vietnamese person is a strategic task, serving as both the goal and the driving force of national development. Through 40 years of renovation, the archetype of the modern Vietnamese people has been shaped by the convergence of revolutionary ethics, resilience, and the capacity to master technology. The article analyzes the viewpoints of the 14th National Party Congress, clarifying the leveraging role of culture and education in building the new socialist Vietnamese people, thereby proposes several breakthrough solutions.

● **Keywords:** new people; comprehensively developed Vietnamese people; 14th National Congress; the nation's new era of development; cultural values; education.

1. Mở đầu

Đại hội XIV của Đảng là dấu mốc lịch sử trọng đại, mở ra kỷ nguyên phát triển mới của dân tộc với tâm thế tự chủ chiến lược và khát vọng bứt phá mãnh liệt. Đảng ta khẳng định, sức mạnh nội sinh quyết định mọi thắng lợi chính là yếu tố con người. Sau 40 năm đổi mới, nhiệm

vụ xây dựng hệ giá trị văn hóa, con người Việt Nam đang đứng trước những yêu cầu cấp thiết từ cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và sự biến đổi sâu sắc của cục diện thế giới.

Đảng chủ trương: “Xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, văn minh gắn với xây dựng, hoàn thiện con người mới Việt Nam xã hội chủ

nghĩa” (ĐCSVN, 2026, tr.99). Điểm đột phá mang tính thời đại trong Văn kiện Đại hội XIV của Đảng chính là việc gắn giáo dục với cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Để con người Việt Nam có thể vươn mình hiên ngang trên trường quốc tế, giáo dục phải tạo ra những cá nhân có khả năng: “làm chủ các công nghệ tiên tiến, công nghệ chiến lược, công nghệ lõi, công nghệ nguồn, công nghệ số, đặc biệt là trong lĩnh vực công nghiệp điện tử, chip bán dẫn, trí tuệ nhân tạo”... (ĐCSVN, 2026, tr.106).

Văn kiện Đại hội XIV của Đảng không chỉ kế thừa các giá trị truyền thống mà còn định hình chân dung con người Việt Nam trong kỷ nguyên mới: trí tuệ, bản lĩnh, liêm chính và hội nhập. Đây không còn là nhiệm vụ riêng của ngành văn hóa hay giáo dục mà là sự tích hợp đồng bộ trong chiến lược phát triển kinh tế - xã hội và bảo vệ Tổ quốc. Việc nghiên cứu, quán triệt quan điểm của Đảng về xây dựng con người mới Việt Nam xã hội chủ nghĩa phát triển toàn diện là cơ sở khoa học để thiết lập các chính sách đột phá, tạo ra sức mạnh tổng hợp quốc gia, hướng tới mục tiêu trở thành nước phát triển vào giữa thế kỷ XXI.

2. Nội dung

2.1. Tầm vóc chiến lược của vấn đề xây dựng con người mới trong Văn kiện Đại hội XIV của Đảng

Trong hệ thống quan điểm của Đảng, con người luôn được đặt ở vị trí trung tâm của mọi chiến lược phát triển. Đặc biệt, tại Đại hội XIV của Đảng, vấn đề xây dựng con người không còn dừng lại ở một nhiệm vụ thành phần, mà đã được nâng tầm thành một quyết sách chiến lược mang tính sống còn. Tầm vóc này được thể hiện qua sự thay đổi mạnh mẽ về tư duy lý luận, phương thức tiếp cận và mục tiêu hành động nhằm tạo ra nguồn lực nội sinh to lớn để đưa đất nước trở thành nước phát triển vào năm 2045.

Thứ nhất, con người là trung tâm, chủ thể và mục tiêu của kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam

Đại hội XIV của Đảng đã thể hiện bước phát triển mới trong tư duy về mô hình phát triển quốc gia khi đặt con người vào vị trí trung tâm của mọi chiến lược và chính sách phát triển. Đảng ta khẳng định: “Phát huy tự chủ chiến lược, xác lập mô hình phát triển mới, lấy phát triển để ổn định, ổn định để thúc đẩy phát triển nhanh, bền vững; nâng cao đời sống và hạnh phúc của Nhân dân; bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa” (ĐCSVN, 2026, tr.26).

Việc đặt hạnh phúc của nhân dân lên hàng đầu không chỉ nhằm nâng cao đời sống vật chất hay bảo đảm các chỉ tiêu kinh tế - xã hội, mà còn thể hiện bản chất nhân văn và ưu việt của chế độ xã hội chủ nghĩa. Trong kỷ nguyên phát triển mới, con người không chỉ là lực lượng thực thi các kế hoạch phát triển mà còn là thước đo tính đúng đắn của mọi chính sách. Tầm vóc chiến lược này đòi hỏi phải giải phóng mọi tiềm năng của mỗi cá nhân, từ trí tuệ đến tâm hồn, để mỗi người dân thực sự trở thành một chủ thể tự giác, sáng tạo, tự tin và tự cường trong công cuộc xây dựng quốc gia hùng cường.

Thứ hai, phát triển con người là nền tảng trong cấu trúc trụ cột phát triển

Một trong những điểm nhấn quan trọng nhất về tầm vóc chiến lược của nhân tố con người tại Đại hội XIV của Đảng là việc xác lập vị trí của văn hóa và con người trong cấu trúc phát triển tổng thể. Đảng chỉ rõ: “Phát triển kinh tế, xã hội và bảo vệ môi trường là trung tâm; xây dựng Đảng là then chốt; phát triển văn hóa, con người là nền tảng; tăng cường quốc phòng, an ninh, đẩy mạnh đối ngoại, hội nhập quốc tế là trọng yếu, thường xuyên” (ĐCSVN, 2026, tr.26).

Việc xác định “phát triển văn hóa, con người là nền tảng” cho thấy tầm nhìn chiến lược của Đảng. Đảng đã nhận thức rõ, nếu không có một nền tảng văn hóa vững chắc và một thể hệ con người mới có đủ bản lĩnh, trí tuệ, thì các thành tựu về kinh tế hay sự vững mạnh của hệ thống chính trị cũng không thể duy trì bền vững, bởi con người là trung tâm - sợi chỉ đỏ xuyên suốt, kết nối các trụ cột với nhau. Đây là sự kế thừa và nâng tầm quan điểm của Hồ Chí Minh: “Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội, trước hết cần có những con người xã hội chủ nghĩa” (Hồ Chí Minh, 2011, tr.66).

Thứ ba, khơi dậy khát vọng và sức mạnh nội sinh từ truyền thống dân tộc

Tầm vóc chiến lược còn thể hiện ở việc Đảng ta xác định sức mạnh con người Việt Nam bắt nguồn từ chiều sâu lịch sử và truyền thống văn hóa của dân tộc, nhưng phải được khơi dậy bằng khát vọng của thời đại mới. Đại hội XIV nhấn mạnh: “khơi dậy mạnh mẽ truyền thống yêu nước, khát vọng phát triển, tinh thần đoàn kết, ý chí tự chủ, tự tin, tự lực, tự cường, tự hào dân tộc; phát huy sức mạnh văn hóa, con người thành nguồn lực nội sinh, động lực phát triển” (ĐCSVN, 2026, tr.26).

Trong bối cảnh thế giới biến động phức tạp, *ý chí tự chủ* và *tự tin* dân tộc là vũ khí sắc bén để bảo vệ lợi ích quốc gia. Đảng ta không chỉ coi con người là nguồn lao động tạo ra của cải vật chất mà coi con người là *nguồn lực nội sinh* quyết định sự phát triển bền vững của quốc gia. Khát vọng đưa dân tộc trở nên hùng cường phải trở thành lẽ sống của mỗi con người Việt Nam, tạo nên sự đồng thuận xã hội cao nhất để xây dựng và phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới.

Thứ tư, đề cao tính liêm chính và danh dự trong xây dựng nhân cách con người mới

Trước những thách thức suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, Đại hội XIV của Đảng đã đưa ra các chuẩn mực đạo đức gắn liền với vận mệnh của Đảng và dân tộc. Xây dựng con người mới gắn liền với việc hình thành lối sống: “thượng tôn pháp luật, trọng danh dự, đề cao trách nhiệm” (ĐCSVN, 2026, tr.36).

Đặc biệt, đối với đội ngũ cán bộ - nhân tố quyết định sự thành bại của sự nghiệp cách mạng, Đảng ta yêu cầu một tiêu chuẩn đạo đức khắt khe nhưng mang tính nhân văn sâu sắc: “biết xấu hổ khi dân còn khó khăn, nghèo đói; phải coi danh dự là điều thiêng liêng, cao quý; coi liêm chính là phẩm chất nền tảng của đạo đức công vụ” (ĐCSVN, 2026, tr.35).

Việc đưa phạm trù “danh dự” và “biết xấu hổ” lên tầm chiến lược không chỉ là yêu cầu về đạo đức cá nhân mà còn là bước chuyển quan trọng trong tư duy quản trị xã hội và xây dựng văn hóa chính trị. Ý nghĩa chiến lược của vấn đề này nằm ở chỗ: xây dựng con người không chỉ dựa vào kỷ luật hay chế tài pháp luật, mà phải bắt đầu từ “tâm đức” và lòng tự trọng. Pháp luật có thể ngăn chặn hành vi vi phạm, nhưng chỉ đạo đức và danh dự mới tạo nên sự tự giác bền vững. Khi mỗi cán bộ xem danh dự là điều thiêng liêng, họ sẽ có động lực tự rèn luyện, tự giữ mình và đặt lợi ích chung lên trên lợi ích cá nhân. Đây là giải pháp căn cơ để làm trong sạch bộ máy và củng cố niềm tin của nhân dân đối với Đảng, Nhà nước.

Thứ năm, nâng lực con người - nền tảng quan trọng nhất để thích ứng và phát triển bền vững trong kỷ nguyên số

Tầm nhìn chiến lược của Đảng còn thể hiện ở việc gắn xây dựng con người với xu thế phát triển của thời đại. Con người Việt Nam trong kỷ nguyên mới phải có khả năng hội nhập và làm chủ công nghệ. Đảng định hướng phát triển: “năng lực số, hình thành đội ngũ cán bộ

quản lý, chuyên gia, doanh nhân, nhà khoa học giỏi, công nhân kỹ thuật cao, đáp ứng yêu cầu phát triển bứt phá của đất nước” (ĐCSVN, 2026, tr.38).

Sự bứt phá của quốc gia không thể thiếu vai trò tiên phong của đội ngũ trí thức. Việc xác định xây dựng đội ngũ chuyên gia, nhà khoa học giỏi là nhiệm vụ chiến lược cho thấy tầm nhìn về một quốc gia dựa trên kinh tế tri thức. Con người mới không chỉ có đạo đức mà phải thực tài, có tư duy sáng tạo để “làm chủ công nghệ tiên tiến, công nghệ chiến lược, công nghệ lõi, công nghệ nguồn, công nghệ số, đặc biệt trong các lĩnh vực công nghiệp điện tử, chip bán dẫn, trí tuệ nhân tạo” (ĐCSVN, 2026, tr.106).

Như vậy, tầm vóc chiến lược của vấn đề xây dựng con người mới trong Văn kiện Đại hội XIV của Đảng thể hiện ở sự hội tụ giữa Tâm - Tầm - Tài. Đó là quá trình rèn đúc nên những con người có tâm đức liêm chính, có tầm nhìn khát vọng vươn mình và có tài năng làm chủ tương lai. Việc xây dựng con người chính là sự chuẩn bị nguồn lực quan trọng nhất, bền vững nhất để dân tộc Việt Nam vững bước trong kỷ nguyên phát triển mới.

2.2. Phát triển văn hóa và giáo dục là “đòn bẩy” để xây dựng con người mới Việt Nam xã hội chủ nghĩa

Trong Văn kiện Đại hội XIV, Đảng ta xác định, con người là trung tâm của chiến lược phát triển, văn hóa và giáo dục chính là đòn bẩy quan

trọng nhất, tạo ra môi trường và công cụ để rèn đúc nên những chủ thể của kỷ nguyên mới. Mỗi quan hệ biện chứng này khẳng định, không thể có con người Việt Nam phát triển toàn diện nếu thiếu một nền tảng văn hóa vững chắc và một hệ thống giáo dục tiên tiến, đóng vai trò khai phóng năng lực và bồi đắp tâm hồn.

Thứ nhất, chấn hưng văn hóa, tạo lập môi trường sinh thái để nuôi dưỡng nhân cách

Văn kiện Đại hội XIV của Đảng kế thừa sâu sắc tư tưởng Hồ Chí Minh “Văn hóa phải soi đường cho quốc dân đi”. Trong cấu trúc phát triển bền vững đất nước, Đảng xác lập vị trí của văn hóa ngang hàng với kinh tế và chính trị: Phát triển kinh tế, xã hội và bảo vệ môi trường là trung tâm; xây dựng Đảng là then chốt; phát triển văn hóa, con người là nền tảng”.

Tầm vóc của văn hóa đối với việc xây dựng con người mới trước hết nằm ở khả năng tạo lập môi trường sống văn minh. Môi trường văn hóa không chỉ dừng lại ở các giá trị vật thể mà còn là không gian tinh thần để: “nuôi dưỡng lòng nhân ái, nghĩa tình, trung thực, trách nhiệm, kỷ luật; tạo dựng môi trường văn hóa lành mạnh, tiến bộ, văn minh trong gia đình, nhà trường, cộng đồng và trên không gian mạng” (ĐCSVN, 2026, tr.32).

Đặc biệt, Nghị quyết số 80-NQ/TW ngày 7/01/2026 của Bộ Chính trị về phát triển văn hóa Việt Nam đã nhấn mạnh: “Văn hóa Việt Nam là kết tinh những giá trị tốt đẹp của dân tộc trong tiến trình hàng nghìn năm dựng nước và

Trong Văn kiện Đại hội XIV, Đảng ta xác định, con người là trung tâm của chiến lược phát triển, văn hóa và giáo dục chính là đòn bẩy quan trọng nhất, tạo ra môi trường và công cụ để rèn đúc nên những chủ thể của kỷ nguyên mới. Mỗi quan hệ biện chứng này khẳng định, không thể có con người Việt Nam phát triển toàn diện nếu thiếu một nền tảng văn hóa vững chắc và một hệ thống giáo dục tiên tiến, đóng vai trò khai phóng năng lực và bồi đắp tâm hồn.

giữ nước; là nguồn lực nội sinh quan trọng hun đúc trí tuệ, tâm hồn, khí phách và bản lĩnh người Việt Nam” (Bộ Chính trị, 2026, tr.1). Khi văn hóa thực sự thấm sâu vào mọi mặt đời sống, nó sẽ trở thành sức mạnh tự giác bên trong mỗi con người, giúp họ tự điều chỉnh hành vi theo hướng liêm chính và nhân văn.

Thứ hai, đột phá giáo dục là công cụ chiến lược tạo ra năng lực số và tư duy sáng tạo

Nếu văn hóa là môi trường nuôi dưỡng thì giáo dục là phương thức trực tiếp nhất để “sản xuất” ra năng lực cho con người mới. Đại hội XIV đã yêu cầu: “Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực, thể lực và phẩm chất người học, chuẩn hóa chất lượng và kiểm soát chặt chẽ đầu ra” (ĐCSVN, 2026, tr.101).

Đòn bẩy giáo dục không chỉ dừng lại ở bậc đại học mà phải được thực hiện sớm và đồng bộ: “Đưa giáo dục kỹ năng số, trí tuệ nhân tạo vào hệ thống giáo dục quốc dân ngay từ chương trình giáo dục mầm non” (ĐCSVN, 2026, tr.101). Đây là sự chuẩn bị nguồn nhân lực mang tính chiến lược, bảo đảm con người Việt Nam vừa có đạo đức cách mạng, vừa có trình độ khoa học kỹ thuật cao.

Thứ ba, thúc đẩy sự giao thoa giữa văn hóa và giáo dục trong việc hình thành phẩm chất liêm chính

Một trong những đóng góp lý luận quan trọng của Đại hội XIV là việc Đảng ta xác định, vấn đề đạo đức cán bộ không chỉ được giải quyết bằng cơ chế kiểm tra, giám sát hay kỷ luật, mà còn phải bằng sức mạnh của văn hóa và giáo dục.

Con người mới, nhất là đội ngũ cán bộ, đảng viên phải có sự thống nhất cao giữa văn hóa chính trị và giáo dục đạo đức. Danh dự không thể hình thành nếu thiếu giáo dục và không thể tồn tại nếu thiếu môi trường văn hóa trong sạch.

Vì vậy, Đảng nhấn mạnh: phải coi danh dự là điều thiêng liêng, cao quý; coi liêm chính là phẩm chất nền tảng của đạo đức công vụ” và yêu cầu cán bộ biết xấu hổ khi dân còn khó khăn, nghèo đói. Văn hóa và giáo dục đóng vai trò là bộ lọc, loại bỏ những cá nhân thoái hóa về phẩm chất đạo đức, lối sống và rèn đức nên những tấm gương liêm chính, tạo ra sức lan tỏa mạnh mẽ cho toàn xã hội.

Thứ tư, vượt qua thách thức và đổi mới thể chế, chính sách về văn hóa, giáo dục

Để văn hóa và giáo dục thực sự trở thành đòn bẩy, Đảng ta thẳng thắn chỉ ra những điểm nghẽn cần vượt qua. Hiện nay, “Văn hóa chưa thực sự trở thành nguồn lực, sức mạnh nội sinh và động lực mạnh mẽ của sự phát triển. Hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hóa, hệ giá trị gia đình và chuẩn mực con người Việt Nam chậm được làm rõ” (ĐCSVN, 2026, tr.65). Bên cạnh đó, giáo dục vẫn còn “chưa thực sự trở thành động lực then chốt cho sự phát triển bứt phá của đất nước” (Bộ Chính trị, 2025, tr.1). Do đó, giải pháp mang tính đột phá là phải tăng cường nguồn lực và đổi mới thể chế. Đảng yêu cầu: “bảo đảm đầy đủ nguồn lực cho phát triển văn hóa, tăng cường kiểm tra, giám sát quá trình thực hiện Nghị quyết tại địa phương” (Bộ Chính trị, 2026, tr.9).

Đối với giáo dục, cần: “đổi mới mạnh mẽ thể chế, tạo cơ chế, chính sách đặc thù, vượt trội cho giáo dục và đào tạo...; đổi mới căn bản cơ chế, chính sách tài chính và đầu tư cho giáo dục, đào tạo” (ĐCSVN, 2026, tr.102).

Như vậy, văn hóa tạo nên *khí phách* và *bản lĩnh*, giáo dục tạo nên *trí tuệ* và *năng lực*. Sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa hai đòn bẩy này theo tinh thần Đại hội XIV của Đảng sẽ tạo ra những thể hệ con người mới Việt Nam có khát vọng vươn mình, sống liêm chính và sáng tạo vượt

trội, đưa dân tộc Việt Nam trở thành quốc gia phát triển hùng cường. Như khẳng định của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm: “Tương lai phát triển của đất nước, phụ thuộc rất lớn vào tinh thần trách nhiệm, bản lĩnh chính trị và năng lực hành động của từng cấp ủy... nhất là người đứng đầu” (Tổng Bí thư Tô Lâm, 2026, tr.9) và giáo dục, văn hóa chính là nền tảng cốt yếu nhất để rèn luyện những năng lực hành động đó.

2.3. Một số giải pháp đột phá nhằm xây dựng con người mới Việt Nam xã hội chủ nghĩa

Xây dựng con người mới Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong kỷ nguyên vươn mình là một cuộc cách mạng toàn diện trên lĩnh vực tư tưởng và văn hóa, đòi hỏi sự vào cuộc quyết liệt của toàn hệ thống chính trị. Để hiện thực hóa tầm nhìn chiến lược mà Đại hội XIV của Đảng đã đề ra, việc nhận diện khách quan những *điểm nghẽn* và đề ra hệ thống giải pháp đồng bộ là yêu cầu cấp thiết. Đây không chỉ là nhiệm vụ của ngành văn hóa hay giáo dục mà là trách nhiệm của toàn hệ thống chính trị nhằm tạo ra bước chuyển về chất cho nhân tố con người.

a) Giải pháp về giáo dục đạo đức, liêm chính và trọng danh dự

Để xây dựng con người mới trong kỷ nguyên vươn mình, giải pháp về giáo dục đạo đức, liêm chính và trọng danh dự phải được thực thi như một cuộc cách mạng về nhân cách, chuyển hóa từ các quy phạm chính trị - pháp lý thành ý thức tự giác bên trong mỗi cá nhân. Đây chính là *hệ điều tiết* tinh thần, bảo đảm cho sự phát triển bền vững của quốc gia trong bối cảnh kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế đầy biến động.

Thứ nhất, việc giáo dục *danh dự* phải được nâng tầm thành giá trị cốt lõi của nhân cách người Việt Nam hiện đại. Danh dự không chỉ là uy tín cá nhân mà là thước đo cao quý nhất về phẩm giá con người. Đảng ta yêu cầu mỗi cán

bộ, đảng viên và người dân phải hình thành lối sống: thượng tôn pháp luật, trọng danh dự, đề cao trách nhiệm, bình đẳng, hợp tác vì lợi ích chung. Một xã hội biết trọng danh dự là một xã hội có khả năng tự thanh lọc và đề kháng mạnh mẽ trước các hành vi lệch chuẩn. Giáo dục danh dự giúp mỗi người biết tự soi, tự sửa, đặc biệt là “phải biết xấu hổ khi dân còn khó khăn, nghèo đói; phải coi danh dự là điều thiêng liêng, cao quý” (ĐCSVN, 2026, tr.35).

Thứ hai, giáo dục *sự liêm chính* phải trở thành phẩm chất nền tảng trong đạo đức công vụ và lối sống cộng đồng. Liêm chính không đơn thuần là sự trong sạch về kinh tế, mà còn là sự liêm chính trong tư duy, trong học thuật và trong hành động. Giải pháp căn cơ là xây dựng hệ sinh thái văn hóa liêm chính, nơi lòng tự trọng được tôn vinh và những biểu hiện suy thoái về đạo đức bị đào thải. Đảng nhấn mạnh việc coi “liêm chính là phẩm chất nền tảng của đạo đức công vụ” (ĐCSVN, 2026, tr.35). Việc giáo dục liêm chính phải được thực hiện đồng bộ từ nhà trường đến xã hội, biến sự trung thực thành thói quen và đạo đức cách mạng thành bản lĩnh sống.

Thứ ba, môi trường văn hóa phải là nơi nuôi dưỡng lòng nhân ái và trách nhiệm. Khi con người được sống trong môi trường văn hóa lành mạnh, tiến bộ, những giá trị tốt đẹp sẽ được thấm thấu và lan tỏa. Đây là giải pháp “*xây*” để “*chống*”, lấy cái đẹp dẹp cái xấu, lấy sự liêm chính và trọng danh dự để đẩy lùi sự tha hóa, thực hiện thắng lợi mục tiêu xây dựng con người mới Việt Nam xã hội chủ nghĩa đủ tầm vóc gánh vác sứ mệnh dân tộc.

b) Giải pháp về đổi mới giáo dục và đào tạo nguồn nhân lực số

Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang tái cấu trúc sâu sắc quan hệ sản xuất và đời sống xã hội, giải pháp về đổi mới

giáo dục và đào tạo nguồn nhân lực số phải được thực thi như một chiến lược bút phá về chất nhằm làm chủ tương lai quốc gia. Đây không thuần túy là việc bổ sung các kỹ năng kỹ thuật mang tính công cụ, mà là một quá trình tái định nghĩa năng lực con người Việt Nam trong không gian sinh tồn mới - không gian số.

Trọng tâm của đột phá này chính là việc chuyển đổi triệt để từ mô hình giáo dục trang bị tri thức thụ động sang phát triển năng lực tư duy sáng tạo và kỹ năng số toàn diện. Đại hội XIV của Đảng yêu cầu: “Đưa giáo dục kỹ năng số, trí tuệ nhân tạo vào hệ thống giáo dục quốc dân ngay từ chương trình giáo dục mầm non” (ĐCSVN, 2026, tr.101). Việc số hóa giáo dục từ bậc học mầm non không chỉ nhằm phổ cập kỹ năng, mà quan trọng hơn là hình thành *bản năng công nghệ* và tư duy logic cho thế hệ công dân mới ngay từ giai đoạn định hình nhân cách.

Bên cạnh đó, giáo dục đại học và đào tạo nghề nghiệp cần tập trung nguồn lực vào các lĩnh vực then chốt của kinh tế tri thức như công nghệ bán dẫn, trí tuệ nhân tạo và dữ liệu lớn. Mục tiêu cốt lõi là “tăng cường năng lực số; hình thành đội ngũ cán bộ quản lý, chuyên gia, doanh nhân, nhà khoa học giỏi, công nhân kỹ thuật cao, đáp ứng yêu cầu phát triển bút phá của đất nước” (ĐCSVN, 2026, tr.38). Để làm tốt việc này, Nhà nước cần bảo đảm: “Chi ngân sách nhà nước cho giáo dục và đào tạo đạt tối thiểu 20% tổng chi ngân sách nhà nước” (Bộ Chính trị, 2025, tr.5).

Đào tạo nhân lực số phải gắn liền với việc xây dựng hệ sinh thái đổi mới sáng tạo, nơi nhà trường, doanh nghiệp và các trung tâm nghiên cứu trở thành một thực thể thống nhất. Chỉ khi sở hữu một nguồn nhân lực số đủ tầm, có khả năng *làm chủ công nghệ mới*, chúng ta mới có thể biến những khát vọng về kỷ nguyên vươn

mình thành hiện thực, đưa Việt Nam thoát khỏi tình trạng gia công, lắp ráp để tiến thẳng vào chuỗi giá trị cao của thế giới. Đây là giải pháp có ý nghĩa quyết định đến việc bảo vệ chủ quyền số và vị thế dân tộc trên bản đồ tri thức toàn cầu.

Để con người Việt Nam có đủ năng lực trong kỷ nguyên vươn mình, giáo dục phải thực hiện chức năng kiến tạo tri thức và kỹ năng hiện đại. Giải pháp chiến lược là: “Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực, thể lực và phẩm chất người học, chuẩn hóa chất lượng và kiểm soát chặt chẽ đầu ra” (ĐCSVN, 2026, tr.101).

Đặc biệt, cần chú trọng đào tạo năng lực làm chủ tương lai thông qua việc: “Đưa giáo dục kỹ năng số, trí tuệ nhân tạo vào hệ thống giáo dục quốc dân ngay từ chương trình giáo dục mầm non” (ĐCSVN, 2026, tr.101). Điều này đòi hỏi sự ưu tiên tối đa về nguồn lực, trong đó bảo đảm chi ngân sách nhà nước cho giáo dục đạt mức tối thiểu 20% tổng chi ngân sách nhà nước.

c) *Giải pháp về thể chế và tổ chức thực hiện*

Sức mạnh thực tiễn của mọi chủ trương, nghị quyết không nằm ở câu chữ mà được đo lường bằng hiệu quả tổ chức thực hiện. Trong kỷ nguyên phát triển mới, giải pháp về thể chế và tổ chức thực hiện được xác định là *điểm đột phá của đột phá*, nhằm tháo gỡ những điểm nghẽn về tư duy trì trệ và sức ỳ của bộ máy, tạo hành lang pháp lý thông thoáng cho nhân tố con người phát huy tối đa năng lực sáng tạo.

Trước hết, cần khẩn trương hoàn thiện hệ thống thể chế, chính sách về phát triển văn hóa và giáo dục theo hướng quản trị hiện đại. Nghị quyết 80-NQ/TW của Bộ Chính trị nhấn mạnh: “Thể chế hóa đầy đủ, đồng bộ và tổ chức thực hiện hiệu quả các chủ trương, đường lối của Đảng về văn hóa” (Bộ Chính trị, 2026, tr.5).

Việc “Xây dựng cơ chế, chính sách đột phá

phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số trong lĩnh vực văn hóa” (Bộ Chính trị, 2026, tr.6), phải được cụ thể hóa bằng các bộ chỉ số định lượng, tránh tình trạng đầu tư dàn trải hoặc chỉ dừng lại ở các chương trình bề nổi. Thể chế phải thực sự trở thành bệ đỡ để các giá trị đạo đức, liêm chính thấm sâu vào mọi quan hệ xã hội, biến các chuẩn mực văn hóa thành *sức mạnh mềm* định hướng sự phát triển kinh tế - xã hội.

Thứ hai, khâu tổ chức thực hiện cần một tư duy hành động quyết liệt, nói đi đôi với làm. Tổng Bí thư Tô Lâm đã đưa ra thông điệp mạnh mẽ: “Không được phép để sự yếu kém trong tổ chức và con người làm chậm bước tiến của quốc gia, bởi thời gian là nguồn lực phát triển đặc biệt quan trọng và không thể tái tạo” (Tổng Bí thư Tô Lâm, 2026, tr.9). Đây là mệnh lệnh hành động, yêu cầu mỗi cấp ủy, tổ chức đảng phải cá thể hóa trách nhiệm, loại bỏ tư duy né tránh, đùn đẩy.

Thứ ba, then chốt của khâu tổ chức chính là công tác cán bộ. Cần thiết lập cơ chế bảo vệ những người dám nghĩ, dám làm, dám đột phá vì lợi ích chung, đồng thời kiên quyết sàng lọc những cá nhân năng lực yếu kém, thiếu bản lĩnh. Tương lai quốc gia “phụ thuộc rất lớn vào tinh thần trách nhiệm, bản lĩnh chính trị và năng lực hành động của từng cấp ủy... nhất là người đứng đầu” (Tổng Bí thư Tô Lâm, 2026, tr.9). Chỉ khi thể chế đủ mạnh và việc tổ chức thực hiện đủ quyết liệt, chúng ta mới có thể chuyển hóa các mục tiêu chiến lược của Đại hội XIV của Đảng thành những thành tựu thực tế, đưa dân tộc vững vàng tiến bước trong kỷ nguyên phát triển mới.

3. Kết luận

Xây dựng con người mới Việt Nam xã hội chủ nghĩa theo tinh thần Đại hội XIV của Đảng là một chiến lược lâu dài, nhất quán và mang

tính đột phá. Đây không chỉ là quá trình giáo dục kiến thức mà là sự rèn luyện bản lĩnh, đạo đức và tâm hồn người Việt Nam trong một môi trường văn hóa hiện đại nhưng đậm đà bản sắc dân tộc. Việc lấy con người làm trung tâm, mục tiêu của mọi chính sách phát triển chính là chìa khóa để khơi thông mọi nguồn lực, đưa đất nước vượt qua bẫy thu nhập trung bình và vững bước đi lên chủ nghĩa xã hội trong kỷ nguyên phát triển mới. Để đạt được mục tiêu này, đòi hỏi sự vào cuộc quyết liệt của toàn hệ thống chính trị, từ việc đổi mới căn bản giáo dục đến việc phát triển văn hóa và xây dựng đội ngũ cán bộ liêm chính. Con người Việt Nam mới với trí tuệ sáng tạo và lòng yêu nước nồng nàn sẽ là chủ thể quyết định sự thành công của sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc, hiện thực hóa khát vọng dân tộc hùng cường vào năm 2045 □

Ngày nhận bài: 23/4/2026;

Ngày bình duyệt: 18/5/2026;

Ngày quyết định đăng: 20/5/2026.

Email tác giả: maiducngoc195@gmail.com

Tài liệu tham khảo:

Bộ Chính trị (22/08/2025). *Nghị quyết số 71-NQ/TW về đột phá phát triển giáo dục và đào tạo.*

Bộ Chính trị (07/01/2026). *Nghị quyết số 80-NQ/TW về phát triển văn hóa Việt Nam.*

ĐCSVN (2026). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV (Tập I)*. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.

Hồ Chí Minh (2011). *Toàn tập (Tập 13)*. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.

Tổng Bí thư Tô Lâm (2026). Phát biểu tại Hội nghị toàn quốc nghiên cứu, học tập, quán triệt và triển khai thực hiện Nghị quyết Đại hội XIV của Đảng.